

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

359

Vragen van het lid **Van Strien** (VVD) aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *Nederlandse speelfilms met amper internationaal succes* (ingezonden 12 oktober 2023).

Antwoord van Staatssecretaris **Uslu** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 7 november 2023).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Nederland produceert veel films, maar met amper internationaal succes»¹?

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Wat vindt u van het onderzoek van Olsberg SPI dat in opdracht van het Filmfonds is uitgevoerd?²

Antwoord 2

Het onderzoek van Olsberg SPI, dat in opdracht van het Nederlands Filmfonds is uitgevoerd, werpt een blik op hoe Nederlandse speelfilms internationaal presteren. Het is waardevol om hier een beeld van te hebben. De onderzoekers hebben specifiek gekeken naar commercieel succes in de vorm van het aantal bioscoopbezoekers en artistiek succes in de vorm van een selectie in de hoofdcompetitie van toonaangevende filmfestivals (Berlijn, Cannes, Venetië en Sundance) of een nominatie voor een Academy Award of European Film Award. Er is een vergelijking gemaakt met speelfilms uit België, Denemarken, Zweden en Oostenrijk, waarbij Nederlandse speelfilms internationaal gezien minder succesvol zijn. Die uitkomst is best confronterend, maar niet verrassend. Ik verwijs hierbij graag het volgende antwoord.

¹ nrc.nl d.d. 26 september 2023; <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/09/26/nederland-produceert-veel-films-maar-met-amper-internationaal-succes-a4175498>.

² 21 september 2023; <https://assets.filmfonds.nl/Internationale-speelfilm-benchmark-2023.pdf>.

Vraag 3

Wat vindt u ervan dat Nederland in twaalf jaar 487 speelfilms produceerde, bijna dubbel zoveel films als vergelijkbare Europese landen, maar dat Nederlandse speelfilms zelden de hoofdcompetitie van toonaangevende filmfestivals of de shortlist van belangrijke filmprijzen redden?

Antwoord 3

Een verhoging van de aantrekkelijkheid, kwaliteit en zichtbaarheid wordt breed gezien als een sleutel om het concurrentie- en exportvermogen van de Nederlandse audiovisuele sector duurzaam te versterken. Hiertoe heb ik samen met het Filmfonds reeds maatregelen genomen, waaronder:

- In te zetten op grotere productiebudgetten. Dus meer geld voor minder films en een stapeling van zowel publieke als private middelen. Dit betekent ook dat er scherpere keuzes gemaakt zullen moeten worden, bijvoorbeeld als het gaat om het aantal speelfilms.
- Talentontwikkeling te stimuleren en talent te koesteren. Er is de afgelopen jaren door het Filmfonds meer financiële ruimte en creatieve vrijheid gegeven aan nieuwe en gevestigde makers om binnen en buiten het maakproces hun handschrift te ontwikkelen, te vernieuwen en te excelleren. Sinds dit jaar heb ik ook structureel extra middelen vrijgemaakt voor talentontwikkeling in de regio (filmhubs).
- Meer geld en tijd te bieden voor de scenario- en ontwikkelingsfase voorafgaand aan het productieproces.
- Het aanjagen van een goede samenwerking tussen de driehoek van producent, regisseur en scenarioschrijver.
- (Inter)nationale coproducties te stimuleren. Er is in de afgelopen jaren door het Filmfonds gewerkt aan het versterken van het internationale coproductiebeleid door het budget voor minoritaire speelfilms en ondersteunende internationale activiteiten te verhogen. Hierdoor kunnen Nederlandse producenten meewerken aan films met een hoger budget en kan het aandeel van hun creatieve inbreng worden vergroot.

We moeten gezamenlijk optrekken in het versterken van de kwaliteit en zichtbaarheid van Nederlandse speelfilms. Ook de filmsector is zich ervan bewust dat de lat hoger gelegd moet worden, zodat er meer eigenzinnige en gedurfde speelfilms worden gemaakt. Speelfilms die uitdagen, prikkelen en inspireren. Ik juich dit toe, want films met een duidelijke signatuur en lef zullen het zowel goed doen bij het (inter)nationale publiek als op filmfestivals. Ik ben daarom blij dat de onderzoekers van Olsberg SPI schrijven dat Nederland een groot creatief potentieel heeft en er tal van kansen liggen om de positie van Nederlandse speelfilms te verbeteren.

Bij het onderzoek wil ik wel graag de volgende opmerkingen plaatsen:

- Nederlandse speelfilms zijn bij het Nederlandse bioscooppubliek juist populair: in 2022 bereikten veertien speelfilms de Gouden Film-status.
- Het onderzoek heeft zich uitsluitend gericht op Nederlandse speelfilms. Documentaires, korte films, animatiefilms, jeugdfilms en virtual reality-films zijn niet meegenomen in het onderzoek, stuk voor stuk categorieën die veel succes laten zien.³
- Er bestaat een verschil tussen het succes van Nederlandse speelfilms en de meetlat die Olsberg SPI hanteert, waarbij artistiek en commercieel succes is afgebakend, door te kijken naar de hoofdcompetitie van vier filmfestivals alsmede de drempel van 250.000 Europese bioscoopbezoekers. Er zijn Nederlandse speelfilms die in de onderzochte periode werden geselecteerd voor deze of andere filmfestivals, maar deze voldeden niet aan de zogeheten «high excellence»-criteria van het onderzoek. Dergelijke films blijven daarom buiten beeld in het rapport.⁴

³ Zo werd de animatiefilm *Knor* (2022) vorig jaar genomineerd voor beste kinderfilm op het filmfestival Berlijn, won filmmaker Emma Branderhorst dit jaar de Young Director Award op het filmfestival Cannes met haar korte film *Ma mère et moi* (2023) en was Nederland afgelopen september sterk vertegenwoordigd in de competitie voor immersieve of virtual reality-producties op het filmfestival Venetië.

⁴ In de afgelopen tien jaar werden bijvoorbeeld 19 Nederlands speelfilms geselecteerd voor het filmfestival van Berlijn; 1 Nederlandse speelfilm voor het filmfestival van Cannes; 2 Nederlandse speelfilms voor het filmfestival in Venetië; en 2 Nederlandse speelfilms voor het Sundance filmfestival.

- Het onderzoek heeft zich uitsluitend gericht op bioscoopbezoek in Europa. Publieksbereik buiten Europa en via andere aanbieders, zoals televisie en video-on-demand (VOD), blijven buiten beeld.⁵

Vraag 4

Hoe congruent acht u de conclusies uit het rapport van Olsberg SPI met de doelstelling van het Filmfonds om «een kwalitatief hoog ambitieniveau te bereiken, waardoor de Nederlandse film in de volle breedte nationaal en internationaal een grotere en opvallendere rol kan spelen.»⁶

Antwoord 4

Ik acht de conclusies uit het rapport van Olsberg SPI juist congruent met de doelstelling van het Filmfonds. Het Filmfonds heeft al maatregelen getroffen om een hoger kwaliteitsniveau te bereiken. Ik verwijs hierbij naar mijn antwoord op de vragen 2 en 3. De conclusies uit het rapport Olsberg helpen om deze maatregelen verder aan te scherpen, om de kansen op internationale filmfestivals te vergroten en de waardering van het internationale filmpubliek te verkrijgen.

Het rapport van Olsberg SPI biedt geen kant en klare oplossingen, maar dat was ook niet de opdracht van het Filmfonds. Wel worden er belangrijke bevindingen gepresenteerd, die zoals aangegeven grotendeels samenvallen met de al ingeslagen route van het Filmfonds om kwaliteit boven kwantiteit te stellen en meer de focus te leggen op de positionering en zichtbaarheid van speelfilms. Ook komen de bevindingen overeen met de aanbevelingen in de rapportage van de Werkgroep sectorplan, dat door de filmsector zelf is opgesteld.⁷ Ik ben blij met deze rapportage omdat ik samenwerking tussen alle partijen in de productie-exploitatie-distributie keten belangrijk vind.

Vraag 5

Hoe rijmt het ieder jaar stijgende budget van inmiddels € 92,6 miljoen van het Filmfonds met deze onderzoeksconclusies? Acht u dit effectieve besteding van schaarse publieke middelen?

Antwoord 5

Het rapport van Olsberg SPI gaat over Nederlandse speelfilms. Het deel van het budget van het Filmfonds dat gaat naar de ontwikkeling, productie en distributie van Nederlandse speelfilms betrof in 2022 € 33 miljoen.⁸ In het kader van de vierjaarlijkse financiering van het Filmfonds door OCW vindt onder meer jaarlijks monitoring plaats, worden subsidieregelingen goedgekeurd en wordt een beleidskader meegegeven. Hierover zijn het Filmfonds en OCW blijvend in gesprek met elkaar.

Het maken van films is kostbaar en zonder publieke financiering komen producties, net als in andere landen, niet tot stand. Film is een van de meest toegankelijke kunstvormen met brede verspreidingsmogelijkheden (festivals, bioscopen, video-on-demand, omroepen). Nederlandse makers zijn belangrijk om verhalen van eigen bodem te vertellen en Nederlandse films helpen ons de wereld om ons heen beter te begrijpen. Juist in een tijd van het enorme internationale aanbod en het belang van een hoge *production value* is het cruciaal dat er voldoende budget is voor de productie van Nederlandse films en dat deze breed zichtbaar zijn in binnen- en buitenland. Ik verwijs hierbij ook naar mijn antwoord op vraag 7.

Vraag 6

Wat vindt u ervan dat producenten tegelijkertijd vijf filmvoorstellen indienen om subsidie te krijgen? Is dat bevorderlijk voor de kwaliteit?

⁵ De Nederlandse speelfilm *Brimstone* (2016) haalde bijvoorbeeld net geen 250.000 bioscoopbezoekers in Europa – de graadmeter die de onderzoekers hanteren om commercieel succes te meten – maar werd wel geselecteerd voor de hoofdcompetitie van het filmfestival in Venetië. Bovendien wordt *Brimstone* op een groot aantal VOD-diensten aangeboden, waar dus geen rekening mee is gehouden in het onderzoek.

⁶ Beleidsplan Filmfonds 2021–2024, https://assets.filmfonds.nl/beleidsplan_2021_2024_issuu_def.pdf.

⁷ *Eindrapportage Werkgroep sectorplan*(2022): <https://open.overheid.nl/documenten/rnl-ed52c2ed9e2f64a78d4ff2132e7b401e6b543de4/pdf>.

⁸ *Financieel jaarbericht 2022, Nederlands Filmfonds*.

Antwoord 6

We kennen in Nederland een aantal zeer succesvolle productiehuisen, die meerdere succesvolle titels huisvesten. Het kan dan inderdaad voorkomen dat er tegelijkertijd meerdere filmvoorstellen door eenzelfde producent worden ingediend. Daarnaast moet het aantal aanvragen ook gezien worden in het licht van de coronapandemie, waardoor een periode minder films geproduceerd kon worden. Het Filmfonds heeft in die periode de sector op verschillende manieren ondersteunt met de ontwikkeling van filmplannen. Het is logisch dat de makers deze filmplannen willen realiseren en er daardoor relatief veel aanvragen zijn. Het Filmfonds neemt overigens ook maatregelen om ervoor te zorgen dat het aantal aanvragen minder wordt, door bijvoorbeeld te gaan werken met een pitchronde vooraf. Op deze manier wordt sneller duidelijk welke filmplannen kansrijk zijn en welke niet.

Vraag 7

Bent u van plan extra of scherpere voorwaarden te stellen aan het Filmfonds zodat de Nederlandse filmsector gestimuleerd wordt weer echt mooie producties te maken? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

In de huidige beleidsperiode heeft het Filmfonds de focus aangescherpt. De nadruk ligt op het stimuleren van een kwalitatief en vernieuwend aanbod met een sterke signatuur. De verwachting is dat de resultaten van het scherpere selectiebeleid in de komende jaren te zien zullen zijn. Ik verwijs hierbij ook naar mijn antwoorden op vragen 2, 3 en 4.

Het Filmfonds schrijft momenteel het beleidsplan voor de periode 2025–2028. Dit doet het op basis van het door mij opgestelde beleidskader, waarin ook inhoudelijke aanwijzingen zijn opgenomen. Het stimuleren van een kwalitatief aanbod staat centraal. Specifiek heb ik het Filmfonds gevraagd om de koers van «verdikking» vast te houden: door scherper te selecteren moet een kleiner maar divers aantal producties met meer middelen worden ondersteund. Hogere budgetten kunnen leiden tot meer kwaliteit, omdat er dan meer geld en tijd is voor de scenario- en ontwikkelingsfase, de draaidagen en het postproductieproces.

Ik vraag het Filmfonds ook beleid te ontwikkelen voor de positionering en zichtbaarheid van toonaangevend Nederlands aanbod op het internationale podium en de versterking van de internationale marktpotentie. Dit beleid moet in ieder geval gericht zijn op een toename in de deelname van Nederlandse producties aan de hoofdprogramma's van toonaangevende internationale (film)festivals. Ook vraag ik het Filmfonds zich blijvend in te spannen voor het stimuleren van internationale coproducties, ook omdat dergelijke producties vaak meer succesvol zijn.

Ik heb er vertrouwen in dat het Filmfonds, in overleg met de filmsector, ook in de volgende beleidsperiode de nodige stappen zet om de positie van de Nederlandse speelfilm nationaal en internationaal verder te versterken. Het Ministerie van OCW zal de resultaten hiervan natuurlijk nauwlettend volgen.

Vraag 8

Bent u het ermee eens dat de toekenningen door het Filmfonds in ieder geval meer open en toegankelijker moeten gebeuren en dat daarbij primair op kwaliteit in plaats van onafhankelijkheid gestuurd moet worden?

Antwoord 8

De opdracht van het Filmfonds richt zich op de financiering van onafhankelijke producenten en andere onafhankelijke filmmakers. Het Filmfonds biedt subsidieregelingen voor allerlei soorten filmmakers, van autodidacten tot zeer ervaren makers. Een rijk veld aan onafhankelijke producenten zorgt voor diversiteit en de pluriformiteit van Nederlandse films, series en documentaires. Het is daarom cruciaal dat onafhankelijke producenten blijvend in staat worden gesteld om mooie Nederlandse producties van hoge kwaliteit te maken. Daarbij vind ik het wel belangrijk dat onafhankelijke producenten de mogelijkheid hebben om samen te werken met andere partijen uit de keten, in het licht van de stapeling van publiek-private middelen.

Openheid en toegankelijkheid zijn uiteraard belangrijk voor het Filmfonds. Op de website van het Filmfonds kan bijvoorbeeld inzicht worden verkregen in de toekenningen voor specifieke producties op basis van de verschillende

regelingen. Het Filmfonds heeft recent de website vernieuwd. Samen met het Filmfonds zal ik kijken naar eventuele verbeteringen op het gebied van de gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid van deze informatie.

Vraag 9

Zou het de kwaliteit van de filmproductie in Nederland ten goede komen als toekenningen door het Filmfonds meer sturen op samenwerking en cofinanciering binnen de filmsector zodat meer budgetten bij elkaar gebracht kunnen worden (zoals van de NPO & streamers) en meer kwalitatief hoogstaande (en duurder) producties gemaakt kunnen worden)?

Antwoord 9

Samenwerking en cofinanciering in de filmsector is inderdaad belangrijk en gebeurt al sinds jaar en dag. Bij de financiering van films gaat het om samenwerking tussen verschillende partijen waarbij een producent financiering van fondsen, omroepen, distributeurs, sales-agents, coproducenten en investeerders bij elkaar brengt om een project te financieren. In de huidige tijd kunnen ook streamingdiensten belangrijke partners voor onafhankelijke producenten zijn.

Wat ik wil stimuleren is verdergaande publiek-private samenwerking waardoor er grotere en kwalitatief betere producties kunnen worden gemaakt met meer kans op commercieel en artistiek succes. Het Filmfonds deelt deze visie. Daarbij moet uiteraard wel rekening worden gehouden met de kaders van de subsidieregelingen. Ik verwijs hierbij ook naar mijn antwoord op vragen 2, 3 en 8.

Vraag 10

Hoe duidt u de kwalificatie van filmmaker Martin Koolhoven dat het Filmfonds «stuurloos» is?

Antwoord 10

Het Filmfonds heeft de afgelopen tijd te maken gehad met een aantal wisselingen in het bestuur. Ik kan me voorstellen dat dit tot zorgen in de sector heeft geleid. Het Filmfonds is echter niet stuurloos. De huidige directeur-bestuurder Sandra den Hamer heeft de opdracht gekregen om, te midden van het snel bewegende speelveld, zich de komende periode te richten op het bestendigen van de reeds ingezette artistiek-inhoudelijke koers van het Filmfonds, de samenwerking met de sector en de voorbereidingen op het nieuwe beleidsplan. Daarin zal de ingezette focus op het versterken van de kwaliteit en zichtbaarheid van de Nederlandse onafhankelijke film worden voortgezet. De procedure ten behoeve van de opvolging van Sandra den Hamer zal ruim op tijd en op zorgvuldige wijze worden ingezet.

Vraag 11

Waarom heeft het Filmfonds de Dutch Academy For Film (DAFF) aangewezen om tot een plan te komen over verbetering van de positie van de Nederlandse speelfilm? Is DAFF de juiste partij, gezien de afhankelijkheid van filmsubsidies die veel leden van DAFF hebben? Hoe ziet u dit?

Antwoord 11

De Dutch Academy for Film (DAFF) verenigt bijna 700 makers uit alle disciplines binnen de audiovisuele sector in Nederland. Samen met het Nederlands Film Festival draagt de DAFF als Nederlandse Academy ook de verantwoordelijkheid voor de Gouden Kalveren Competitie, waarbij de leden hun vakgenoten eren door het bepalen van nominaties en prijzen. Daarnaast ziet de DAFF het als de functie van een Academy om hobbels in de sector te detecteren en hierop in te spelen. Zij vindt het uiterst belangrijk dat de inhoudelijke creatieve analyse, zelfreflectie en toekomstvisie in eerste aanleg vanuit de sector zelf komt. Vanuit deze gedachte speelde de vereniging al langer met het plan voor het faciliteren van het kwaliteitsdebat, om naar aanleiding van de jaarroost gezamenlijk een kritische blik te werpen op waar de sector zich op dat moment bevindt.

De selectie voor de Gouden Kalveren Competitie toonde een sterke contradictie in films die door het publiek hoog werden gewaardeerd ten opzichte van die door vakgenoten werden bekroond. Dit, samen met het rapport van Olsberg SPI, heeft de vereniging ertoe bewogen om nog dit jaar een open

gesprek met de sector te initiëren. Zij komen niet met een concreet plan, maar denken samen met alle stakeholders in de keten – van makers en producenten tot distributeurs, exploitanten en fondsen – na over mogelijke verbeteringen voor de positie van de Nederlandse speelfilm. De DAFF doet dit niet in opdracht van het Filmfonds, maar vanuit een eigen verantwoordelijkheid als Academy en vanuit hun onafhankelijke functie. De suggestie dat de vereniging niet onafhankelijk is, is naar mijn mening ongegrond.

Vraag 12

In hoeverre moedigt het Filmfonds ondernemerschap van producenten aan? Is het te rechtvaardigen dat zo veel publieke middelen worden ingezet op films waar slechts een zeer klein deel van Nederland naar gaat kijken, laat staan het buitenland?

Antwoord 12

Het is belangrijk om het algemene succes van de Nederlandse speelfilm niet te verwarren met de specifieke lens waardoor het onderzoeksbureau Olsberg heeft gekeken (zie ook mijn antwoord op de vragen 2 en 3). Nederlandse speelfilms trekken veel bezoekers naar de Nederlandse bioscopen en filmtheaters. Het afgelopen jaar had bijvoorbeeld de door het Filmfonds gesteunde films *De Tatta's* (2022) en *Soof 3* (2022) respectievelijk bijna 700.000 en 500.000 bioscoopbezoekers. Ik verwijs hierbij ook naar mijn antwoord op vraag 5. Ook als we kijken naar het marktaandeel van Nederlandse films in het aantal nationale bioscoopbezoeken in 2022 was dat ruim 16 procent.⁹

Zoals geantwoord op vraag 5, is het maken van films kostbaar en zijn publieke middelen onmisbaar. Ondernemerschap is belangrijk voor iedere producent. Het Filmfonds moedigt dit aan. Filmfinanciering is immers complex en er zijn vele partijen en financiers bij betrokken. De steun die het Filmfonds als publiek fonds kan geven is aan maximale percentages verbonden. Een producent moet dus altijd aanvullende financiering inbrengen om voor financiering van het Filmfonds in aanmerking te komen. Producenten blijven zelf creatief en zakelijk verantwoordelijk voor de producties die worden gemaakt en vertoond.

⁹ In België en Zweden was het marktaandeel van de nationale film in het aantal bioscoopbezoeken respectievelijk 13,5 en 19,4 procent. *Film Facts & Figures of the Netherlands* (2023): https://assets.filmfonds.nl/FFF-2023_V12DEF.pdf.